

JOSEP MARIA PONS I GURI

DOCUMENTS SOBRE APLICACIÓ DELS USATGES DE BARCELONA,
ANTERIORS AL SEGLE XIII

Els documents d'invocació o d'aplicació del dret al segle XII, condueixen a la convicció de què aviat existien costums propis de Barcelona posats per escrit. D'aquests costums només arribaren a les compilacions del nostre dret, els que foren inserits en l'aplec de materials jurídics conegut per Usatges de Barcelona, que, més que una col·lecció o compilació consuetudinària, és un amàs gairebé informe de textos que comprèn fragments de dret legislat de diverses procedències, tractats jurídics, costums, jurisprudència, passatges que semblen pervenir d'algun acordat o resolució de la cort comtal o reial, algun d'aquests de respectable antiguitat, fragments de col·leccions canòniques, interpretacions de la *Lex Romana Visigotorum*, bona part de les *Exceptiones Legum Romanorum*, concordàncies amb les *Consuetudines Feudorum*, resums d'acords de Pau i Treva, un passatge de l'*Epitomo Egidii*, usos curials o usatges propiament dits, fragments de les Etimologies de sant Isidor, incorporats directament o tal volta a través de la col·lecció canònica d'Ivó de Chartres o del Decret de Gracià, etc. Fins i tot s'hi acullen constitucions d'Alfons I i de Pere I. També, cal fer esment de la presència de lleis del *Liber iudiciorum*, unes segons la seva versió normal i alguna altra adaptada a l'introducció del nou dret comú; aquesta presència de la Llei Gòtica, normativa vigent aleshores, fora inexplicable en un recull merament consuetudinari o en una compilació amb força legal que volgués ser complementària d'aquella llei. Hom pot arribar a creure, amb prou fonament, que aquest aplec jurídic fós en el seu origen el mer promptuari d'un escrivà de la cúria barcelonina on s'hi anés inserint allò que podia desvetllar l'interès del seu redactor, o redactors successius, i acabés per ser un llibre de consulta habitual. Tampoc es podria excloure que d'aquests promptuaris en poguessin existir mes d'un; no oblidem que Jaume I havia fet buidar en el llibre d'usatges de Barcelona els que hi havien en una col·lecció que tenia el senyor del castell de La Roça.¹

Els esments documentats sobre l'aplicació del dret contingut en els Usatges de Barcelona són molt escassos i força imprecisos, fins a les acaballes del segle XII.²

1. Vegeu el nostre estat de la qüestió *El dret dels segles VIII-XI* al Symposium Internacional sobre els orígens de Catalunya (Barcelona, desembre 1989).

2. JOSEP BALARI I JOVANY, *Orígenes històrics de Catalunya* (Barcelona, 1989), pp. 455-466. JOAN

El 9 de gener de 1148, en conveni entre Robert Bordet i l'arquebisbe de Tarragona Bernat de Tort, al determinar sobre l'administració de justícia s'estableix que procediria «*secundum leges et consuetudines Barchinonensis curie*».³

El 9 de febrer de 1149, altre conveni del mateix Robert Bordet amb l'arquebisbe sant Oleguer també decideix que a Tarragona «*iudicabunt supradicti iudices negocia civitatis secundum legem et bonas consuetudines Barchinonensis curie*».⁴

En un *iudicatum* indatat, que Balari situa entre 1131 y 1162,⁵ —que tal volta es podria reduir entre 1148 i 1150—, en plet entre el comte Ramon Berenguer IV i Galceran de Sales, «*...iudicavit curia quod fortitudinem novam quam Gaucerandum fecit apud polium sine licentia comitis stet inde ad voluntatem comitis destruendi aut remanendi, sicut in lege usuaria continetur.*» En això concorda amb l'usatge *De magnatibus vero* (n. 93 segons l'ordre dels comentaristes)⁶, possiblement a base d'una redacció originàriament distinta.

A l'any 1157 Ramon Berenguer IV reclama per intestia i exorquia a Pere de Puigvert, fonamentant la pretensió en que segons «*...mores curie Barchinonensis... quia filius Arnalli Petri obierat intestatus et sterilis, prefatum honorem ...debere reverti (ad dominum) secundum mores curie Barchinonensis*». La resolució dels jutges decideix «*Si Petrus possit probare esse verum quod approbat iuste tenere quod possidet, salvo iure comitis superius scripto, secundum mores Barchinonensis curie de intestatis et exorquiis militibus*».⁷ Balari suposa que això es refereix a l'usatge *Si a vicecomitibus* (n. 31 dels comentaristes), però aquest no tracta de l'incorporació dels béns afectats al senyor, sino del dret d'aquest a elegir entre els descendents del difunt intestat. En canvi l'usatge 138 *De intestatis* s'hi correspon, bé que no tracti en aquest cas d'una reversió íntegra al senyor, sino tan sols de part dels béns, a menys de que no hi hagi sobrevivència de descendents, muller o pares del finat, circumstància en la qual hauria la totalitat. Pel que fa als eixorcs, l'usatge 69 *Item statuerunt siquidem*, estableix la reversió de l'immoble, quan es tracta de nobles, magnats, cavallers i burgesos que moren sense descendència, si es tracta de béns mobles consent que l'eixorc pugui disposar d'aquests a favor dels seus ascendents i de les ànimes d'aquests en cas de premoriència, tot fent esment del popular principi del Digest i la Instituta, *quod principi placuit legis habet vigorem*, que ens fa creure en la formació, o

BASTARDAS I PARERA, *Sobre la problemàtica dels Usatges de Barcelona* (Barcelona, 1974), pp. 38 i ss. AQUILINO IGLESIA FERREIRÓS, *La creación del Derecho en Cataluña*. «Anuario de Historia del Derecho Español» (1977), pp. 271-277.

3. JOSEP M. FONT I RIUS, *Cartas de población y franquicias de Cataluña*, vol. I (Barcelona-Madrid, 1969), document n. 66.

4. *Marca Hispanica*, apèndix CCCCVI.

5. BALARI, cit. p. 455.

6. «*...nec castrum contra principem noviter edificare... cum requisitus fuerit a principe, castrum relinquat vel destruat et fortitudinem ei reddat...*».

7. BALARI, cit. p. 456.

quan menys en una revisió, d'aquest usatge en l'etapa d'introducció manifesta del dret comú regnant ja Alfons I.

El 23 d'abril de 1160, Arnau de Montserrat s'obligà amb el seu senyor Berenguer Reverter a entregar-li el castell de la Guàrdia i altres que tenia per aquest «...donem tibi potestatem supradictum castellorum infra .X. dierum, sicut constitutum est in Barchinonensi curia».⁸ Ací es parla d'un *constitutum* de la cort de Barcelona on es fixa el termini de 10 dies dins del qual calia que el vassall retés la potestat del castell quan li fós demanada pel senyor, termini que no veiem fixat en els Usatges que tracten del lliurament de la potestat de castells,⁹ però que quelcom més tard recull el capítol *Si duo vel tres* de les Commemoracions de Pere Albert, que esdevindrà costum general de la terra quan no s'hagi convingut un termini especial.

El 13 de novembre de 1163, el comte d'Urgell Ermengol VIII donà carta de poblament als habitants d'Agramunt, en la que estableix que «*homicida vel latro vel raptor det fiduciam et faciat directum secundum usantiam Barchinone civitatis ville*»,¹⁰ cosa que tal volta pugui tenir alguna relació amb l'usatge 28 *De omnibus namque*. Però el que té més interès del cas és l'aplicació dels usos barcelonins al comtat d'Urgell.

La famosa assemblea de Fondarella de l'any 1173, exclou de pau i treva els «...proditores dominorum suorum qui, secundum consuetudinem scriptam, innocentiam suam purgare noluerint»,¹¹ capítol que pot servir relació amb els usatges 43 *Si quis in curia*, 44 *Similiter si senior* i sobretot amb el 45 *Si quis a potestate* quan determina com el bausador «*expiare se debet*».

El conveni tingut a Montsó el gener de 1179 entre Alfons I i Bertran de Sant Esteve, sobre el castell de Carboneres, amb la mateixa imprecisió, esmenta que la cesió d'aquest es fa «*ad consuetudinem et fuerum Barchinone. ...sic se habet Bertrandus, ut superius dictum est, predictum castrum per dominum regem in perpetuum ad consuetudinem et fuerum Barchinone in omnibus*»,¹² insegura referència als usatges 29 (*Magnates*) 42 (*Potestatem*), 76 (*Auctoritate et rogatu*) i 93 (*Magnatibus vero*), però clara aplicació en aquest cas dels usos de Barcelona a la ratlla d'Aragó.

Ténen interès per acreditar l'existència d'uns costums escrits i l'obligatorietat de la seva aplicació, algunes constitucions de l'assemblea de pau i treva celebrada a Girona el 13 d'agost del 1188 i poc després confirmada a Vilafranca de Penedès. Als infractors de la treva els era imposada la pena de «*LX solidos quos emendet pro treuga fracta*» a no ser que hagin comès delictes penats pels costums escrits, «*nisi fuerit tale factum quod importet aliquam penam secundum tenorem consuetudinis scripture prestandis*

8. J. RIUS I SERRA, *Cartulario de Sant Cugat del Vallès* (Barcelona, 1945-1947), doc. 1030.

9. Usatges 29 (*Magnates*), 42 (*Potestatem*) i 93 (*De magnatibus*).

10. FONT I RIUS, cit., doc. 122. *Marca Hispanica*, ap. CCCL.

11. *Marca Hispanica*, ap. CCCCLXVI.

12. F. MIQUEL I ROSELL, *Liber Feudorum Maior*, vol. I (Barcelona, 1945), doc. n. 27.

insuper si fuerit... Conventos autem a dominis suis de traditione, sive de bausia, qui secundum consuetudinem scriptam innocentiam suam purgare noluerint, ab hac pace sive securitate tam eos cum hominibus et honoribus suis quam eorum coadiutores excludimus et excipimus... Item volumus quod occasione huius constitutionis in nullo derogetur usatica scripta, scilicet in dandis potestatibus castrorum a vassallis vel omnibus aliis. Item statuimus quod si aliquis contra consuetudinem scriptam venire pressumpserit, si dampnum sibi vel suis coadiutoribus datum fuerit, non requiratur nec emendetur pro pace fracta».¹³ Després de tenir en compte la doctrina dels usatges 43, 44 i 45 sobre expiació o *purgatio* de la bausia, posa especial interès en deixar ben clar que els acordats de l'assemblea no deroguen els usatges. El darrer dels paràgrafs transcrits *Item statuimus etc.* serva relació amb els usatges 42 (*Potestatem*) i 29 (*Magnates*).

Però el primer esment clar i precís de l'invocació en dret d'un usatge concret i ben identificat pel propi nom, l'hem trobat en el *iudicatum* de 3 d'abril de 1196 pronunciat en qüestió haguda entre els canonges del Capítol de la Seu de Barcelona i Guillem Eimeric.¹⁴ Aquesta resolució judicial la dóna el bisbe Ramon de Castellbell, amb l'assessorament de juristes tant coneguts com Ramon de Caldes, degà del Capítol, Arnau de Caldes i el primicer Berenguer.¹⁵ L'al·legació que els canonges fan en defensa de llur interès, s'oposa a l'aplicació d'un pretès costum, contrari al dret diví i als Usatges: «...*allegabant predictam consuetudinem et per Usaticos esse reprobendam et reiciendam. Reperitur enim constitutum in Usaticis: «Hoc quod iuris est Sanctorum nemine posset impedire, nec pro suo iure defendere vel retinere, etiam si longinquam ducentorum annorum possessionem inde habuisset». Et in hoc dicebant concordare usaticos cum sacris canonibus in quibus continetur decimas a laicis prescribi non posse.*» La invocació de l'usatge que en l'ordre emprat pels comentaristes li correspon el n. 114, es mostra ací gairebé literal, ometent tant sols les paraules «*vel potestatum aut castrorum terminatorum*» que ací no hi venien al cas. Alleguen també normativa canònica segons les qüestions III, IV i VII de la causa XVI de la 2.ª part de la *Concordia discordantiarum canonum*.¹⁶ Aquesta influència del dret comú, es mostra també en la terminologia emprada en la redacció de la sentència.¹⁷

13. J. VILLANUEVA, *Viage Literario a las Iglesias de España*, vol. XIII, ap. XLVII.

14. ARXIU DEL CAPÍTOL CATEDRAL DE BARCELONA, *Liber Antiquitatum* I, f. 116, n. 291. Donada l'importància del document el transcrivim en l'apèndix.

15. Ramón de Caldes, abundantment documentat en la segona meitat del segle XII, era el canonge degà de la Seu de Barcelona i expert jurista a la cort d'Alfons I. Per encàrrec del rei, fou el compilador i redactor del Llibre Major dels Feus de l'arxiu reial. Arnau de Caldes, possiblement germà de l'anterior, també era canonge de Barcelona i jurista. Un i altre posseïren llibres de Dret Romà, i eren seguidors dels nous corrents jurídics. Sobre els llibres de dret justinianenc al seu poder *vid.* BALARI *cit.* pp. 470-471.

16. Els jutges prescindien ací de la llei gòtica encara vigent aleshores, adient al cas, com eren les lleis contingudes al llibre I (*De ecclesiasticis rebus*) del llibre V del *Liber iudiciorum*, acollint-se al dret comú del Decret de Gracià i a l'usatge 114 més favorables a la tesi del Capítol barceloní.

17. Vég's la qualificació d'*instrumentum* aplicada a les escriptures i l'ús del mot *emphiteusis* del

De poc abans de cloure's aquella dotzena centúria, cal fer esment d'un *iudicatum* de 8 de novembre de l'any 1200, on es fa clara aplicació dels usatges que tenen els números d'ordre 57 i 114 segons els comentaristes, expressant-ho de manera que no permet cap dubte. En aquella qüestió, tinguda entre l'església de Solsona i particulars, els jutges Pere de Bassa i Pere de Solanelles decideixen: «... *Super tenedones quas R. de Fraxino tenet et affirmat esse alodium in quo non habet titulum, dicit quod debet averare per illum usaticum «Fevum quos tenuerant milites». Nos vero iudices generaliter dicimus et adiudicamus quod ecclesia non recipit duellum neque huiusmodi avalamentum. Item dicimus quod usaticus iste non habet hic locum, quia non loquitur nisi de feudis, et quia questio est de alodio non facit pro R., et quia ipse vult se tueri prescripciones et dicit se longo tempore possedisse, dicimus quod prescriptio etiam .CC. annorum non facit contra ecclesiam, solum illum usaticum «Hoc quod iuris est sanctorum». Ideo iudicamus illud esse feudum et non alodium...»¹⁸*

Tant poant en les col·leccions diplomàtiques a l'abast, com amb la curosa recerca dels materials encara inèdits dels nostres arxius, tal volta s'arribarà a tenir notícies més reculades i prou precises que ajudin a resoldre l'enigmàtica formació dels Usatges de Barcelona.

APÈNDIX DOCUMENTAL

ARXIU DEL CAPITOL CATEDRAL DE BARCELONA. *Liber Antiquitatum* I, f. 116.
Document n. 291.

Hoc est iudicium inter Barchinonensem Ecclesiam et Bernardum Eimerici, super honorem qui fuit Saxii defuncti, in multis capitulis.

Universitati cunctorum innotescat causam diu fuisse agitatam inter Ecclesie Barchinonensem et Guillelmum Eimerici, super honorem quem Saxius, quondam defunctus, tenebat pro Barchinonensi Canonica in suburbio Barchinone, prope ecclesiam Sancte Marie de Mari.

Petebant siquidem canonici predictae ecclesie a Guillelmo Eimerici supradictum honorem sibi restitui, asserentes eum nullum ius in predicto honore habere. Preterea conquerebantur, quod et si esset verum aliquo iure vel ratione predictum honorem ad eum pertinere, quod auferebat eis decimas et partem suam de stabilimentis et alia iura et exeunta que,

que, en aquesta etapa d'introducció del Dret Romà, només l'anirem trobant en textos cultes com col·leccions consuetudinàries obra de juristes, alguna constitució o sentència; el seu ús en la contractació documentada no s'imposarà fins al trencall dels segles XIII-XIV.

18. ANTONI BACH, *Col·lecció diplomàtica del monestir de Santa Maria de Solsona* (Barcelona, 1987), document n. 80. El diploma n. 82 d'aquesta mateixa col·lecció, datat del 25 de setembre del 1201, torna a fer concreta i exacta aplicació de l'usatge *Fevos quos tenuerunt milites* i una nova consideració sobre la prescripció de les accions *secundum Romanam Ecclesiam*.

ratione dominii, debet quisque habere in alodio suo, itaque nolēbat eis dare nisi solummodo .X. et .VIII. mancos, quos prefatus Saxius solebat dare pro censu predicti honoris.

Ad hec, respondes Guillelmus Eymerici, dicebat empcionis iure predictum honorem ad se pertinere. Emerat eum tres partes dicti honoris a Bernardo Peregrino, qui habebat partem dicti honoris ex dimissione Saxii, et alia parte ex emptione quam fecerat a quibusdam nepotibus Saxii. Quarta vero parte predicti honoris, dicebat se emisse ab Agnete Poma et Morbio viro suo ad quos predicta quarta pars pertinebat. Decimas autem asserebat idcirco se non debere dare, quia non erat consuetudo in Barchinonensi civitate quod de stabilimentis vel aliis exeuntis domorum darentur decime. Similiter affirmabat non esse consuetum ut de stabilimentis vel aliis exeuntis domorum acciperet dominus alodii aliquam partem ratione dominii, nisi solummodo censum statutum et consuetam partem de vendicionibus et obligationibus factis per primo emphiteota. De vendicionibus vero et obligationibus factis a secundis vel tertiis vel deinceps emphiteotis dicebat, similiter, non esse consuetum aliquam partem accipere dominum alodii vel requirendo eius consensum.

Ex adverso respondentes, predicti canonici dicebant se non scire nec credere Guillelmi Eymerici emisset predictum honorem a Bernardo Peregrino, tum quia nec instrumentum emtionis quod consuetum est semper fieri de vendicionibus rerum immobilium poterat inde ostendere tum etiam quia ipse B. Peregrini asserebat se nunquam ei vendidisse, non tamen etiam alia ratione qui non erat verissimile ipsum taliter super predicto honore cum dicto Bernardo transegisse in medietatem tantum inde haberet si verum esset. Adicientes quem et si constaret cum predictum honorem emisse a Bernardo Peregrino quod ex tali emptione nullum ius poterat sibi vindicare, cum consensus Ecclesie Barchinonensis cuius erat alodium non intervenisset; et irrita debet esse secundum iura rerum ecclesiasticarum venditio facta sine convivia et subscriptione clericorum. Super quarta vero parte predicti honoris quam dicebat dictus Guillelmus se emisse ab Agnete Poma et Morbio viro suo, de qua etiam ostendebat instrumentum firmatum et subscriptum a Berengario barchinonensi sacrista ad quem pertinebat dictus honor ratione prepositure mensis aprilis quam ipse retinebat, concedebat predictus Berengarius se revera subscripsisse in eo instrumento et consensisse venditionem predictę quarta partis, et petebant ipse et iam dicti canonici de prephata quarta parte dari sibi decimas et partem suam de stabilimento et de omnibus aliis exeuntis. Dicentes non posset excusari dictum Guillelmum ab horum prestatione, eo quod asseveraret non esse consuetudinem in Barchinonensi Civitate predicta exigı vel prestari. Licet enim quidam maliciose et contra rationem differebant aliquando solvere decimas et alia, que pro prediis ecclesiasticis solvere debebant, quandoque nimia cleriocorum patiencia et mansuetudine in horum exactione interveniente, cum in aliter sepe sustinere ius suum sibi auferri, quam cum parrochianis suis ad lites et contenciones venire, non tamen huiusmodi consuetam violentiam poterant vel debebant adini quam consuetudinem trahere, ut sub hac occasione quasi sub obtentu consuetudinis vellent semper decetero predicta usurpare. Si enim hoc admitterent iudicantes, nichil aliud esset quam eos in malicia sua et errore fovere et concedere ut, ex delicto suo ex quo merebatur pati penam, consequerentur compendium. Preterea dicebant quod non poterat dictus Guillelmus se tueri tali consuetudine qua ex predicta usurpatione seu violentia duxisset originem. Erat enim iniqua et pernicioosa et divino et humano iuri contraria, nam decimas et primicias sacerdotibus et levitis a populo fideliter esse reddendas Divine Legis sancxit auctoritas, ut de sorte Domini viverent qui in eius sortem connumerantur. Sic enim asserebant Dominus dixisset per prophetam: «Inferre

omnem decimationem in orreum meum, ut fit cibus in domo mea», et iterum: «Quia michi non reddidistis decimas et primicias, idcirco in fame et peniti me maledicti estis.» Cum igitur decime ex iure divino debeantur et, ex constitutione Sanctorum patrum, qui eas dare noluit a Sancte Ecclesie comitente velut sacrilegii et transgressores divini precepti separentur, constat predictam consuetudinem divino iuri esse contrariam, ideoque non esse servandam, ne divinis mandatis auctoritas huiusmodi preiudicium inferat. Nam et alias dicebant esse constitutum in legibus consuetudinem que legi scripte vel rationi obviat nullius esse momenti si ergo consuetudo legem humanam vincere non poterat nullo minus legem divinam vincere debebat. Item asserebant nullam consuetudinem posse valere in eo casu ubi nec lex scripta nec pactum expressum admittitur, sed in presenti questione neque lex scripta neque pactum expressum reciperetur abrogans ius divinum. Ergo nec predicta consuetudo poterat abrogare. Item allegabant predictam consuetudinem ut per Usaticos esse reprobendam et reiiciendam. Reperitur enim constitutum in Usaticis: «Hoc quod iuris est sanctorum nemine posset impedire, nec pro suo iure defendere vel retinere, etiam si longinquam ducentorum annorum possessionem inde habuisset.» Et in hoc dicebant concordare usaticos cum sacris canonibus, in quibus continetur decimas a laicis prescribi non posse. Et sic probabant per supradictas rationes eaque divini iuris sunt, nulla consuetudine nec occasione alicuius prescriptionis seu longinque possessionis posse retineri ab iniustis detentatoribus. Insuper, ad hoc convincendum, allegabant aliam rationem quam solam sibi et sine predictis posse sufficere asserebant Nam cum Barchinonensis Ecclesia stabilisset quondam predictum suum honorem et retinisset sibi decimas et habuisset et accepisset ibi eas, postea semper usque modo, donec Guillelmus Eymerici edificaverit ibi villam non poterat videri consentaneum rationi, ut propter hedificationem eius, quia transmutasset rem in aliam formam. Unde conditionem suam fecisset valere meliorem, debebat ecclesia amittere decimas quas in suo alodio retinisset; et propterea quia regula erit iuris antiqui neminem debere locupletari cum alterius iactura et quem nunquam de iure licebat alicui rem quem alieno nomine possidebat transfigurare in eam formam unde condicio sua efficeretur valde melior, et domini cuius nomine possidebat admodum deterior; dicebant Guillelmus Eymerici vel debere eis dare decimas de villa quam edificaverat in alodio ecclesie, vel debere restituere alodium in eam formam in quam prius erat, ut ex inde possent percipere decimas quas ex eo percipere consueverant.

Ad hec respondens, pars Guillelmi Eymerici affirmabat ipsum Guillelmum revera emisisse tres partes predicti honoris a Bernardo Peregrino et Bernardum promississe in sibi facere instrumentum et Petrum sacristam predecessorem istius ad quam pertinebat iamdictus honor ratione prepositure mensis aprilis quam tenebat, promississe sibi firmare instrumentum et accepisse de suo pro huiusmodi firmatione sive subscriptione .C. solidos. Verumtamen contingit quod non fuit completum neque firmatum predictum instrumentum, ea ratione quia dictus Bernardus promisit quod faceret illud firmari a quibusdam nepotibus suis apud Montempessullanum et post ea non reduxit ipsum, et ita non fuit firmatum neque completum. Preterea produxit quoddam instrumentum transactionis quam fecerat dictus Guillelmus Bernardo Peregrino super iamdicto honore, quem predictus Bernardus negabat se ei vendidisse, allegans Berengarium Barchinonensem sacristam ad quam pertinebat predictus honor ratione prepositure mensis aprilis et sub cuius examine litigaverat cum dicto Bernardo, promississe sibi firmare predictam transactionem, et quod ipse Guillelmus daret sibi pro huiusmodi firmatione .iiii.^{or} libras et ideo dicebat dictum Berengarium videri

consensisse ut ipse haberet hunc honorem eo quod passus fuisset eum litigare de hoc honore sub examine quod et quia promississet ei se firmaturum transactionem. Aliis vero allegationibus factis a canonicis super decimis et super aliis exeunti predicti honoris respondit eodem modo quo supra responderat.

Ex adverso dictus Berengarius et ceteri canonici, insultantes confessioni facte super instrumentis non firmatis, asserebant quod et si verum esset iusta predictam confessionem memoratam intercessisse venditioni tamen secundum ratione iuris scripti nullius momenti eam debere censi eo quod instrumentum promissae venditionis secundum prephara confessione non fuisset completum neque firmatum a predicto Petro sacrista nec ab aliis quorum firmamentum erat necessarium. Consimili modo respondebant instrumentum transactionis nullas vires habere contra eos, propter eandem scilicet ratione quia non esset firmatum, nec eis obesse quod sub eorum litigasset cum prefato Bernardo cum protestati fuisset, salvo suo iure causam eorum examinare. Consimili ratione respondebat dictus Berengarius non debere nocere ecclesie conventionem de firmanda transactione antequam scriberetur facta, cum propterea noluerit causa firmare nec pecuniam eius accipere, quia cognovisset iura ecclesie in conscriptione eius fuisse omissa et diminuta.

Supradictis itaque rationibus auditis et diligenter inspectis, visis etiam instrumentis ex parte Guillelmi Eymerici productis et attentius perlectis et perscrutatis, ego Raimundus, Dei gratia Barchinonensis episcopus, assidentibus michi Berengario primicerio et Raimundo decano et Arnaldo de Calidis, pronuncio vendicionem trium parcium predicti honoris quam Guillelmus Eymerici asserit sibi fuisse factam a Bernardo Peregrino propter rationes superius dictas non valere, nec dictum Guillelmum posse ius aliquod ex ea venditione contra Barchinonensem Ecclesiam sibi vendicare. Item pronuncio firmam et stabilem esse illam venditionem quarte partis predicti honoris quam dictus Guillelmus dicit fuisse sibi factum ab Agnete Poma et Morbio viro suo, et de qua etiam ostendit publicum instrumentum a predicto Berengario Barchinonensi Sacrista firmatum et corroboratum. Item pronuncio super questione decimarum suprascriptis rationibus cum diligencia perlectis et examinatis, et habito super eis et requisito multorum sapientum consilio, quod Guillelmus Eymerici debet solvere decimas Barchinonensi Ecclesie de omnibus exeuntis que de predicto honore perceperit, vel debet ipsum honorem reducere in pristinam qualitatem et statum, ut possit ex eo Barchinonensis Ecclesia eas sine diminutione percipere decimas quam in habere consueverat. Item pronuncio quod dictus Guillelmus Eymerici non debet nec potest de iure alicui obligare vel vendere vel donare vel perpetuo stabilire predictum honorem sine consensu Barchinonensis Ecclesie cui est alodium. Legibus enim et moribus est constitutum ut in alienatione rei que alieno nomine possidetur consensus domini necessario requiratur et pro permissione et subscriptione pars ei certa eius quod pro alienatione accipitur dependatur; aliter enim si fiat irritum et cassum iudicatur, et res a domino imparatur.

Actum est hoc .III. nonas aprilis anno Domini M^o.C^o.XC^o.VI°.

Raimundus levita atque decanus subscribo.

Sig+num Arnaldi de Calidis.

Sig+num Berengarii Barchinonensis Primicerii.

Ego Raimundus Barchinonensis Episcopus subscribo.

Ego Bernardus diaconus scripsi hoc iudicium et feci hoc sig+num die et anno prefixo.